

Claus Roxin*

Juristische Fakultät, LMU München

NORMATIVE ANSPRECHBARKEIT ALS SCHULDKRITERIUM

Zusammenfassung: Ich vertrete seit Langem die Auffassung, dass Freiheit und Schuld des Täters bejaht werden können, wenn er im Zeitpunkt der Tat „normativ ansprechbar“ war. In meinem Lehrbuch¹ wird in der Überschrift des betreffenden Abschnitts die „Schuld als unrechtes Handeln trotz normativer Ansprechbarkeit“ bezeichnet. Die Frage, ob Schuld überhaupt möglich und wie sie ggf. zu verstehen sei, hat durch die neuere Hirnforschung, die das Bestehen einer menschlichen Willensfreiheit zum guten Teil leugnet, besondere Aktualität erlangt. Eine unübersehbare Vielzahl von Stellungnahmen und Aufsätzen hat sich in den letzten Jahren mit diesem Problem beschäftigt. Deren Studium hat mich zu der Überzeugung gebracht, dass der Standpunkt einer großen Mehrheit von Autoren sich auf eine gemeinsame Annahme zurückführen lässt: Danach ist für eine Verantwortlichkeit des Täters seine normative Ansprechbarkeit bei Begehung der Tat notwendig, aber auch ausreichend. Das soll im Folgenden näher dargelegt werden, weil es die Strafrechtsdogmatik von scheinbar unentwirrbaren Streitigkeiten entlasten und einer gemeinsamen Grundlage näherführen kann. Ich beschränke mich dabei auf Spezialabhandlungen und ausführliche Einlassungen zum Thema.

Schlüsselwörter: Normative Ansprechbarkeit, Berechtigung, Schuld, Freiheit, Einwand.

---

* Profesor emeritus, claus@roxin.de

Klaus Roxsin

Pravni fakultet u Minhenu

„NORMATIVNA REAKTIVNOST“
KAO KRITERIJUM KRIVICE

APSTRAKT

Autor u radu razrađuje svoj već dugo zastupani stav shodno kome se učinilac može smatrati krivim ukoliko je u vreme izvršenja krivičnog dela on bio podoban da u skladu sa svojim duševnim i duhovnim stanjem „uvaži normu“, tj. da odgovori svojevrsnom „zovu norme“ (normativna reaktivnost). Takva jedna podobnost nedostaje ukoliko se norma nije odrazila u svesti učinioca, pa bilo to zbog njegovog nedovoljnog uzrasta (dete), neotklonjive pravne zablude ili zbog određenog mentalnog deficita (neuračunljivost). Pojam „normativne reaktivnosti“ u poslednje vreme razvijaju i neki drugi autori, pronalazeći klicu takvog učenja čak

i u ranijoj, u međuvremenu prevaziđenoj, klasičnoj školi učenja o krivičnom delu. Polazeći od najnovijih shvatanja u nauci krivičnog prava može se zaključiti da se ovaj pojam zasniva na dva konstitutivna elementa. Učinilac najpre mora biti svestan zapovesti koju mu norma upućuje, a zatim, on mora biti i podoban da na takvu zapovest adekvatno odgovori. Na taj način se pojam krivice oblikuje kao jedan empirijsko-normativni pojam, gde su empirijski utvrdive pretpostavke „normativne reaktivnosti“, dok je ocena o krivici takvog učinioca koji je podoban da bude odgovarajući adresat norme jedan normativni sud. Autor navodi argumente u prilog ovakvog učenja, smatrajući da je ono, uz manje terminološke razlike, ipak postalo zajednički osnov oko koga se prepliću naizgled drugačija, ali u suštini slična ili ista gledišta pojedinih autora.

Ključne reči: normativna reaktivnost, podobnost da se uvaži norma, krivica, sloboda, prekor.

Kristian Kühl*

Juristische Fakultät, Universität Tübingen

STRAFRECHT UND MORAL – TRENNENDES UND VERBINDENDES**

Zusammenfassung: Zu den zentralen Themen des Dialogs zwischen Rechtsphilosophie und Strafrecht gehört nach wie vor das Verhältnis von Strafrecht und Moral und in zugespitzter Form das Verhältnis von Strafrecht und Gerechtigkeit. Dass zwischen Strafrecht und Moral trotz deren prinzipieller Trennung auch Verbindungen bestehen, liegt auf der Hand, weil beide Regelungsbereiche auf menschliches Verhalten abzielen.

Weder die Trennung von Recht und Moral noch die Verbindung von Recht und Moral ist statisch. Vielmehr gibt es Bewegungen zwischen Recht und Moral, die dazu führen, dass sich die Regelungsbereiche verschieben. Das geschieht etwa, wenn Trennendes dadurch aufgehoben wird, dass man der Moral vorbehaltene Bereiche ins Recht integriert.

Schlüsselwörter: Rechtsphilosophie, Strafrecht, Verhältnis von Strafrecht und Moral, Rechtsethik.

---

* Seniorprofessor der Universität Tübingen

** Zuerst in: *Amelung* u.a. (Hrsg.), Strafrecht – Biorecht – Rechtsphilosophie, Festschrift für H.-L. Schreiber, 2003, S. 957–968; hier aktualisiert und ergänzt.

Kristijan Kil

Pravni fakultet Univerziteta u Tbingenu

KRIVIČNO PRAVO I MORAL – razdvajajuće i povezujuće –

APSTRAKT

Konstatujući da je značaj pravne filozofije u novije vreme ponovo porastao, autor ističe da među centralne teme dijaloga između pravne filozofije i krivičnog prava spada pitanje odnosa krivičnog prava i morala, a u svojoj još naglašenijoj formi pitanje odnosa krivičnog prava i pravednosti. Kao osnovno pitanje nove filozofske discipline „Pravne etike“ postavlja se pitanje koje pravo je ispravno i pravedno. To pitanje koje se u okviru pravne filozofije postavlja još od antičkog doba uglavnom se svodi na pitanje odnosa prava i morala.

U radu se prvo pronalaze i analiziraju razlike između krivičnog prava i morala, tj. one karakteristike koje ova dva normativna sistema razdvajaju. Polazeći od stavova poznatih filozofa (Kanta, pre svega) autor te razlike dovodi u vezu i sa nekim pozitivnopravnim rešenjima u krivičnom zakonodavstvu. Zatim, govori se o onome što povezuje krivično pravo i moral. I ovde se kao primeri navode i analiziraju rešenja iz pozitivnog krivičnog prava, a ukazuje se i na tzv. socijalno-etičke argumente koji se u krivičnom pravu koriste.

Na kraju, ukazuje se na relativnost onoga što povezuje i razdvaja moral i krivično pravo. Između ostalog, naglašava se da ni ono što razdvaja moral i krivično pravo, a niti ono što ih spaja nije statično već se njihova međusobna granica stalno pomera.

Ključne reči: pravna filozofija, krivično pravo, odnos krivičnog prava i morala, pravna etika.

UDK 343.85:343.352(4)
341.24(4)

Dra. *Dulce M. Santana Vega**
University of Las Palmas de Gran Canaria (Spain)

THE FIGHT AGAINST CORRUPTION IN EUROPE: LIGHTS AND SHADOWS**

Abstract: This work addresses the fight against corruption in the European area, analyzing the main organizational and criminal normative instruments of the international and the supranational organizations with a European presence: the OECD, the Council of Europe and the European Union, and concludes with some critical considerations.

Key words: Corruption, International organizations, Council of Europe, OECD, European Union

Zusammenfassung: Diese Arbeit befasst sich mit der Korruptionsbekämpfung im europäischen Raum und analysiert die wichtigsten organisatorischen und kriminell-normativen Instrumente der internationalen und supranationalen Organisationen mit europäischer Präsenz: der OECD, dem Europarat und der Europäischen Union und schließt mit einigen kritischen Bewertungen.

Schlüsselwörter: Korruption, Internationale Organisationen, Europarat, OECD, Europäische Union

---

* Redovni profesor Krivičnog prava, dulce.santana@ulpgc.es

** This work forms part of the Research Project (Der 2014-57128) of Ministry for the Economy and Competitiveness of Spanish Government.

Dr Dulce M. Santana Vega

Univerzitet u Las Palmasu de Gran Kanarija (Španija)

BORBA PROTIV KORUPCIJE U EVROPI: SVETLA I SENKE

APSTRAKT

Autor se bavi pitanjem borbe protiv korupcije na prostoru Evrope kroz analizu organizacionih i krivičnopравnih normativnih instrumenata evropskih internacionalnih i nadnacionalnih organizacija. Stvaranju normativnih okvira za borbu protiv korupcije pod okriljem Saveeta Evrope, OECD-a i Evropske Unije, doprinela je potreba država da prevaziđu koruptivnu aktivnost u različitim oblastima društvenog i ekonomskog života koju je svetska ekonomska kriza dodatno pojačala. To je učinjeno između ostalog i donošenjem odgovarajućih propisa na polju krivičnog prava i stvaranjem nekih organizacionih okvira za njihovu primenu. Međutim, iako određena regulativa postoji, još uvek se ne može govoriti o nadnacionalnom, evropskom krivičnom pravu. Prema mišljenju autora, ono što često predstavlja najveći problem je nedostatak političke volje na najvišim nivoima, uz uslovljenost više ili manje efikasnog delovanja zainteresovanih država geografskim, socio-ekonomskim i drugim faktorima.

Ključne reči: Korupcija, internacionalne organizacije, Savet Evrope, OECD, Evropska Unija

Miodrag N. Simović*

Ustavni sud Bosne i Hercegovine
Pravni fakultet, Univerzitet u Banjoj Luci

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE: POSTIGNUĆA I PERSPEKTIVE

Apstrakt: Za ostvarenje principa vladavine prava i pravne sigurnosti u Bosni i Hercegovini od vitalne važnosti je Ustavni sud Bosne i Hercegovine koji treba da uživa poziciju nezavisnosti i neutralnosti. Na taj način se osigurava njegova objektivnost u odnosu na druge organe državne vlasti i osigurava lišenost bilo kakvih vanjskih uticaja i pritisaka, koji bi eventualno dolazili od nekih interesnih grupa ili pojedinaca. U postkonfliktnim uslovima je uloga Ustavnog suda Bosne i Hercegovine često od presudnog značaja. Svrha ovog rada jeste upoznati se s osnovama koncepta Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i njegovom implementacijom u pravnom sistemu Bosne i Hercegovine, sa posebnim osvrtom na njegovu apelacionu nadležnost u krivičnim predmetima.

Ključne riječi: Ustav Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine, Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Evropski sud za ljudska prava, apelaciona nadležnost.

---

* Akademik, sudija Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i redovni profesor Pravnog fakulteta u Banjoj Luci, dopisni član Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, inostrani član Ruske akademije prirodnih nauka i redovni član Evropske akademije nauka i umjetnosti, miodrag.simovic@pf.unibl.org

Miodrag N. Simović

Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina,
Faculty of Law, University of Banja Luka

CONSTITUTIONAL COURT OF BOSNIA AND HERZEGOVINA: ACHIEVEMENTS AND PERSPECTIVES

SUMMARY

In order to achieve the rule of law and legal security in Bosnia and Herzegovina, it is vital that the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina should enjoy the position of independence and neutrality. In this way, it is ensured its objectivity in relation to other state authorities and any external influences and pressures that might possibly come from certain interest groups or individuals is eliminated. In post-conflict conditions, the role of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina is often of crucial importance. The purpose of this paper is to get acquainted with the fundamental concept of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina and its implementation in the legal system of Bosnia and Herzegovina, with specific reference to its appellate jurisdiction in criminal cases.

Keywords: Constitution of Bosnia and Herzegovina, the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina, the European Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms, the European Court of human rights, appellate jurisdiction.

Drago Radulović*

Pravni fakultet, Univerzitet Crne Gore

NAČELO OPORTUNITETA KRIVIČNOG GONJENJA U KRIVIČNOPROCESNOM ZAKONODAVSTVU CRNE GORE

Apstrakt: Predmet rada je stručno-naučna analiza načela oportuniteta sa krivičnoprocesnog, kriminalnopolitičkog i sa stanovišta praktične primjene. U uvodnom dijelu se načelo oportuniteta posmatra kao jedan od instrumenata koji doprinosi efikasnosti krivičnog postupka. Navodi se koja je svrha njegovog uvođenja u zakonodavstvo i kojim se razlozima rukovodio zakonodavac prilikom njegovog propisivanja. Primjena ovog načela omeđena je poljem načela oficijelnosti krivičnog gonjenja, budući da se ono odnosi samo na krivična djela za koja se goni po službenoj dužnosti. Razmatra se odnos ovog načela prema načelu legaliteta krivičnog gonjenja, kao i odnos prema institutu neznatne društvene opasnosti kao osnovu za isključenje postojanja krivičnog djela. Drugi dio rada posvećen je analizi ovog načela u krivičnoprocesnom zakonodavstvu Crne Gore u svijetlu Zakonika o krivičnom postupku, počev od onog iz 2003. godine, pa do najnovijeg, jer su se zakonske odredbe o ovom institutu mijenjale. Najznačajnija izmjena je da se stalno proširivao pravni okvir primjene ovog instituta. Na kraju rada je istraživanje koliko se oportunitet krivičnog gonjenja primjenjuje u praksi.

Ključne riječi: krivični postupak, krivično gonjenje, načelo oportuniteta, odbacivanje krivične prijave, državni tužilac, osumnjičeni

---

* redovni profesor, dragor@ac.me.

Drago Radulović

Faculty of Law, University of Montenegro

PRINCIPLE OF OPPORTUNITY OF PROSECUTION
IN THE CRIMINAL PROCEDURE LEGISLATION
OF MONTENEGRO

SUMMARY

The subject of this paper is the professional and scientific analysis of the principle of opportunity from the criminal procedural, criminal political and practical point of view. The introductory part gives an overview of the principle of opportunity as one of the instruments which contribute to the efficiency of the criminal procedure. It also states the purpose of its introduction into the legislation, along with the reasons that the legislator was guided by at the time of its adoption. The application of this principle is bounded by the scope of the principle of officiality of criminal prosecution, since it refers only to acts prosecuted *ex officio*. We analyse the relationship of this principle with the principle of legality of criminal prosecution, as well as with the institute of insignificant social danger as the basis for nullifying a criminal offence.

The second part of the paper is dedicated to the analysis of this principle in the criminal procedural legislation of Montenegro in the light of the Criminal Procedure Code, starting with the 2003 version and up to the most recent one, since the provisions regarding this institute have changed. The most important change is that the legal framework for the application of this institute has constantly been expanded. The last part of the paper provides research on the practical application of the opportunity of criminal prosecution.

Key words: criminal procedure, criminal prosecution, principle of opportunity, dismissal of criminal charges, state prosecutor, suspect

Vid Jakulin*

Pravni fakultet, Univerzitet u Ljubljani

KRIVIČNA DELA PROTIV BRAKA, PORODICE I DECE U KRIVIČNOM ZAKONIKU REPUBLIKE SLOVENIJE

Apstrakt: Predmet krivičnopravne zaštite kod krivičnih dela o kojima se raspravlja u ovom prilogu su: brak, porodica, maloletna lica i deca. Obzirom na predmet zaštite krivična dela iz ove glave moguće je podeliti u tri grupe. U prvoj grupi, a to je brak, nalazi se samo jedno krivično delo – dvobračnost. U grupi krivičnih dela protiv porodice nalaze se sledeća krivična dela: promena porodičnog stanja, oduzimanje maloletnog lica, nasilje u porodici i kršenje porodičnih dužnosti. U grupi krivičnih dela protiv maloletnih lica (u ovu grupu spadaju takođe i deca) obuhvaćena su krivična dela: zanemarivanje i zlostavljanje maloletnog lica, nedavanje izdržavanja i rodoskrvnuće.

Potrebno je obratiti pažnju na to da su isti objekti krivičnopravne zaštite (uz druge, primarne) obuhvaćeni i u drugim glavama krivičnog zakonika, a posebno ih nalazimo među krivičnim delima protiv života i tela, protiv ljudskih prava i sloboda kao i protiv polne slobode.

Krivično pravo je krajnje i najmanje pogodno sredstvo za uređivanje društvenih odnosa. To utoliko više važi za područje porodičnog života u kojem postoje vrlo osetljive srodstvene i emotivne veze između učinioaca i žrtava. I pored toga da znamo da krivično pravo nije pogodno sredstvo za uređivanje porodičnih odnosa, u slučaju teških kršenja nije se moguće odreći krivičnopravnoj intervenciji jer se radi o dobrima koja su toliko značajna da zaslužuju i krivičnopravnu zaštitu.

Ključne reči: Slovenija, krivična dela, brak, porodica, maloletna lica, deca

---

* Redovni profesor, vid.jakulin@pf.uni-lj.si

Vid Jakulin

Faculty of Law, University of Ljubljana

OFFENCES AGAINST MARRIAGE, FAMILY AND CHILDREN IN THE CRIMINAL CODE OF REPUBLIC OF SLOVENIA

SUMMARY

The objects of criminal law protection in these offences are marriage, family, minor persons and children. With regard to the object of protection, the criminal offences from this chapter can be divided into three groups. The first group of offences, that is criminal offences against marriage, contains only one single criminal offence, that is Bigamy. The group of criminal offences against family consists of the following offences: Alternation of Family Status, Abduction of Minors, Family Violence and Violation of Family Obligations. The group of criminal offences against minor persons (which certainly includes also children) is composed of the following criminal offences: Neglect and Maltreatment of a Child, Non-Payment of Maintenance and Incest.

It has to be pointed out that the same objects of criminal law protection (in addition to some other objects which are primary) are covered also by other chapters of the Criminal Code, in particular by Criminal Offences against Life and Limb, Criminal Offences against Human Rights and Liberties and by Criminal Offences against Sexual Integrity.

Criminal law is an ultimate and the least appropriate means of the regulation of social relations. This is especially true for the area of family life, where it is a question of very sensible family and emotional relationships between perpetrators and victims. Although we are aware that the criminal law is not an appropriate means of the regulation of family relationships, it is nevertheless not possible in the cases of serious violations to renounce to the criminal law intervention, because it is a question of goods which are so important that they deserve the criminal law protection.

Key words: Slovenia, criminal offences, marriage, family, minor persons, children

Stanko Bejatović*

Pravni fakultet, Univerzitet u Kragujevcu

MERE BEZBEDNOSTI MEDICINSKOG KARAKTERA (KRIVIČNOPRAVNI ASPEKT)**

Apstrakt: Predmet analize u radu su krivičnopravna pitanja mera bezbednosti medicinskog kartaktera. Pojedinačno posmatrano, nekoliko je grupa pitanja obrađenih u radu. Prvo, tu su opšte napomene o merama bezbednosti, njihovom pojmu, vrsti i svrsi, kako uopšte, tako i u pozitivnom krivičnom zakonodavstvu Srbije. Kada je reč o ovoj grupi pitanja, onda, u skladu sa samim nazivom rada, posebna pažnja je posvećena merama bezbednosti medicinskog karaktera – njihovom pojmu, vrstama, svrsi propisivanja i izricanja, a u okviru njih posebno su apostrofirane dve mere bezbednosti ovog karaktera (obavezno psihijatrijsko lečenje i čuvanje u zdravstvenoj ustanovi i obavezno psihijatrijsko lečenje na slobodi). Nakon ovog, sledi stručno – kritička (normativna i teorijska) analiza dvaju ključnih mera bezbednosti u pozitivnom krivičnom zakonodavstvu Republike Srbije. Posmatrano sa ovog aspekta, predmetna problematika u ovom delu rada analizirana je, kako sa aspekta Krivičnog zakonika i Zakonika o krivičnom postupku, tako i sa aspekta Zakona o maloletnim učinocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica, Zakona o izvršenju krivičnih sankcija i Zakona o zaštiti lica sa mentalnim smetnjama. Izvršena analiza predmetne grupe pitanja, pokazala je brojnost otvorenih pitanja kada je reč o krivičnopravnom aspektu dvaju analiziranih mera bezbednosti medicinskog karaktera (obavezno psihijatrijsko lečenje i čuvanje u zdravstvenoj ustanovi i obavezno psihijatrijsko lečenje na slobodi). Slučaj npr. sa pitanjem: Da li ove mere zadržati u sistemu krivičnih sankcija ili pak da se pitanja statusa lica kojima su namenjene rešavaju u okviru prinudnog lečenja psihijatrijskih bolesnika. Zatim, tu je pitanje obima njihove primene. Potom, pitanje ograničenja njihovog trajanja, posebno u slučaju primene kod bitno smanjeno uračunljivih učinilaca i u zavisnosti od dužine izrečene kazne zatvora. Odnosno, i pitanje uvođenja instituta uslovnog otpusta iz zdravstvene ustanove, kao i pitanje unapređena uslova njihovog izvršenja i sl. Uz izneseno, u radi su prikazani i rezultati praktične prisutnosti ove vrste krivičnih sankcija u praksi naših sudova.

Na kraju rada, data su zaključna razmatranja u kojima je na jedan rezimirani način iznet stav autora, pre svega, u odnosu na pitanja koja su posebno apostrofirana, otvorena – diskutabilna i sa teorijskog i sa normativnog aspekta.

Ključne reči: krivične sankcije, Srbija, mere bezbednosti, medicinski karakter, zdravstvena ustanova, obavezno psihijatrijsko lečenje, psihijatrijsko lečenje na slobodi, ne-uračunljivost, veštačenje, specijalna zatvorska bolnica.

* redovni profesor i predsednik Srpskog udruženja za krivičnopravnu teoriju i praksu, st.bejatovic@eunet.rs

** Rad je rezultat rada na projektu Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije, pod nazivom „Srbija i evropsko pravo – upoređivanje i usaglašavanje“ (D 179031).

Stanko Bejatović

Faculty of Law, University of Kragujevac

SECURITY MEASURES OF MEDICAL CHARACTER (CRIMINAL ASPECT)

SUMMARY

The subject of the analysis in the paper are the criminal matters of the security measures of medical character. Individually observed, there are several groups of issues discussed in this paper. Firstly, there are general observations on security measures, their concept, type and purpose, both generally, and in the positive criminal legislation of Serbia. When it comes to this group of questions, then, in accordance with the very title of the paper, special attention is paid to the security measures of medical character – to their own concept, types, purpose of pronouncement and imposition, and in particular, two security measures of this character are specifically emphasized (mandatory psychiatric treatment and staying in a health institution and compulsory non-institutional psychiatric treatment). Having finished this, there is an expert-critical (normative and theoretical) analysis of two key security measures in the positive criminal legislation of the Republic of Serbia. From this point of view, the issues discussed in this section are analyzed both in terms of the Criminal Code and the Criminal Procedure Code, as well as from the aspect of the Law on Juvenile Offenders and Criminal Protection of Juveniles, the Law on the Execution of Criminal Sanctions and the Law on the Protection of Persons with Mental Disorders. The analysis of the comparative group of issues has shown the large number of open questions regarding the criminal-legal

aspect of the two analyzed measures of security of medical character (obligatory psychiatric treatment and keeping in a health institution and compulsory non-institutional psychiatric treatment). The case, for example, with the question: Are these measures to remain in the system of criminal sanctions, or should that the issues of the status of the persons whom they are intended be solved in the course of the forced treatment of psychiatric patients. Then, there is a question of the scope of their application. Then, there is a question of the limitation of their duration, especially in the case of application in significantly reduced insane perpetrators, and depending on the length of the imprisonment sentence. There is also the question of the introduction of a conditional release institute from the health institution, as well as the issue of improved conditions for their execution, etc. In addition to this, the results of the practical presence of this cross-section of criminal sanctions in the practice of our courts are also presented.

At the end of the paper, concluding observations were given in which the author's position was outlined in a summarized way, primarily, in relation to issues that were particularly emphasized, open-debatable both from the theoretical and the normative point of view.

Key words: criminal sanctions, Serbia, security measures, medical character, medical institution, mandatory psychiatric treatment, non-institutionalized psychiatric treatment, mental incompetence, expertise, a special psychiatric prison hospital.

Dorđe Ignjatović*

Pravni fakultet, Univerzitet u Beogradu

KRIMINALNO POLITIČKE IDEJE U RADOVIMA PROFESORA ZORANA STOJANOVIĆA**

Apstrakt: U mnoštvu radova koje je objavio profesor Zoran Stojanović se, uz ostala pitanja iz oblasti krivičnih nauka, često vraćao kriminalno političkim pitanjima usvajajući shvatanje velikog Franza von Liszta da je puko tumačenje normi krivičnog prava sterilno bez uvida u to kakvo one dejstvo imaju u regulisanju specifičnih društvenih odnosa povezanih sa naj-opasnijim ugrožavanjem fundamentalnih socijalnih dobara i vrednosti. Ovaj rad namenjen je analizi osnovnih ideja koje ovaj autor u svojim radovima zastupa u pogledu mehanizama namenjenih kontroli kriminaliteta.

Ključne reči: kriminalna politika, suzbijanje kriminaliteta, krivično pravo za neprijatelje, minimalizam, *ultima ratio*, dekriminalizacija.

---

* redovni profesor, ignjat@ius.bg.ac.rs

** Autor je počastvovan mogućnošću da ovim tekstom doprinese obeležavanju jubileja prof. Zorana Stojanovića objavljivanjem zajedničkog izdanja časopisa *Crimen* (čiji je idejni tvorac i glavni i odgovorni urednik) i našeg najstarijeg časopisa iz oblasti krivičnih nauka *Revije za kriminologiju i krivično pravo* (gde je takođe dugogodišnji urednik).

Dorđe Ignjatović

Faculty of Law, University of Belgrade

CRIMINAL POLICY IDEAS
IN PROFESSOR STOJANOVIĆ WORKS

SUMMARY

And the shortest insight into some of the papers that professor Zoran Stojanović has dealt with in criminal political topics shows that for thirty years he consistently advocated ideas of criminal and selective minimalism, plead for the reduction of the criminal reaction to the limits determined by the principle of *ultima ratio*.

Already in his first papers, he points to the tendency of criminal legal expansionism in which the norms of this branch of law begin to be used as a means to solve the accumulated problems arising from the crisis of modern society. In an effort to convince citizens that they are doing everything they can to make their sense of vulnerability, government representatives resort to the means that require the least effort: to amend criminal legislation whose incriminations spread a zone of punishability, and the changes in the sanctions system foresee increasingly severe penalties. Therefore, this trend is not only the result of incompetence, but is even more a result of political manipulation. Therefore, instead of the deliberate action of social subjects that should eliminate factors that, for example, lead to violence against peers or in the family, into organized crime and corruption – they resort to retribution and the construction of an omnipotent system of social control.

On the contrary, professor Stojanović advocates for decriminalization, not only because of the need to make more effective criminal justice system, but also because of the respect for human rights. In a measured and documented manner, the author points to another worrying tendency in this area – that criminal law is becoming a more and more means of leading an internal policy. Under the pretext that terrorism, organized crime, corruption and pedophilia must be suppressed by the introduction of measures proclaimed as “war crimes,” lawmakers today often resort to measures that are not only unacceptable from the standpoint of the principles of criminal justice for centuries, but directly affecting both fundamental human rights. It’s being built, therefore, what is referred to in German literature as “the criminal law of the enemy”, which the perpetrator does not regard as a human being who violated the law, but as an individual to be eliminated from society. The Professor resolutely opposes such tendencies. He stands up against the beginnings of some “anti-terrorist”, “anti-mafia” or “anticorruption criminal laws” and the creation of special bodies for the application of such norms.

Key words: criminal policy, crime control, “criminal law for enemies”, penal minimalism, *ultima ratio*, decriminalization.

Snežana Soković*

Pravni fakultet, Univerzitet u Kragujevcu

SPORNA PITANJA IZRICANJA MERA BEZBEDNOSTI MEDICINSKOG KARAKTERA

Apstrakt: U radu se razmatra samostalno i kumulativno izricanje mera bezbednosti medicinskog karaktera u domaćem pravu, pri čemu se samostalno izricanje mera bezbednosti medicinskog karaktera ističe kao posebno sporno, s obzirom da mogućnost samostalnog izricanja mera psihijatrijskog lečenja neuračunljivim učiniocima u sistemskom smislu predstavlja dvostruki izuzetak, u odnosu na dopunski karakter mera bezbednosti kao krivičnih sankcija i po pravilu kumulativno izricanje sa drugim sankcijama, kao i u odnosu na pravilo da se krivične sankcije izriču za učinjeno krivično delo. Kumulativno izricanje mera bezbednosti medicinskog karaktera sa drugim krivičnim sankcijama analizirano je u kontekstu ostvarenja potrebne svrhe izricanja krivičnih sankcija učiniocima krivičnih dela sa psihijatrijskim smetnjama ili u stanju zavisnosti od upotrebe narkotika ili alkohola. Sa uvažavanjem otvorenog pitanja legitimiteta krivično-pravne reakcije na ponašanja duševno bolesnih lica i uopšte legitimiteta prinudnog lečenja kao krivične sankcije, analiza se zadržava u okvirima postojećeg zakonskog okvira mera bezbednosti medicinskog karaktera sa predlozima za unapređenje pozitivnih zakonskih rešenja.

Ključne reči: mere bezbednosti medicinskog karaktera, samostalnost izricanja, kumulativnost izricanja, neuračunljivost, lečenje zavisnosti.

---

* redovni profesor, ssnezana@jura.kg.ac.rs

Snežana Soković

Faculty of Law, University of Kragujevac

DISPUTED ISSUES OF IMPOSITION SECURITY
MEASURES OF MEDICAL CHARACTER

SUMMARY

The paper deals with issue of cumulative imposition and self-imposition of the security measures of medical character. The issue of self-imposition of the security measures of medical character is particularly discussed, considering that the possibility of self-imposition of measures of psychiatric treatment to mentally incompetent perpetrators in the systemic sense represents the double exception, in relation to the supplementary character of security measures as criminal sanctions and cumulative imposition with other sanctions as a rule, as well as in relation to the rule that criminal sanctions are being imposed for committed criminal offence. Cumulative imposition of the security measures of medical character with other criminal sanctions is analyzed in the context of the achievement of the required

purpose of criminal sanctions imposition to criminal offences perpetrators with psychiatric disorders or who are addicted to narcotics or alcohol. With respect to the open question of the legitimacy of the criminal-legal reaction to the mentally ill persons behavior and the legitimacy of the forcedly treatment as criminal sanction in general, the analysis is retained within existing legal framework of the security measures of medical character with proposals for improvement of positive legal solutions.

Key words: security measures of medical character, self-imposition, cumulative imposition, mental incompetence, addiction treatment

Ivana Simović Hiber*

Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu

KONTEKSTUALIZACIJA OSNOVNIH POJMOVA U IZUČAVANJU I NORMIRANJU KRIMINALITETA**

Apstrakt: U prvom delu teksta se analizira nametnuta nužnost redefinisavanja pojma kriminaliteta. Fenomen normalizacije zločina i njegova integracija u društveni i ekonomski život su samo spoljne odlike procesa redefinisavanja zločina, koje nije slučajno. Kontekstualizacija kao izraz upućuje na tektonske promene u sferi poimanja novih društvenih relacija kao osnove objašnjenja kriminaliteta. Ideja dekonstrukcije kriminologije i krivičnog prava je najvidljivija kroz promovisanje koncepta socijalne povreda – harm. To je istovremeno i pokušaj odgovora na novi neoliberalni diskurs. Pokušaj zamene pravne definicije zločina zemiološkom je doveo do promena i posledica koje postaju sve vidljivije. U drugom delu teksta se pokušava ukazati na neke posledice koje proizlaze iz novog viđenja kriminala. Zadržali smo se na problemima koji se pojavljuju u oceni pretpostavljene i nužne koherentnosti krivičnog zakona. Ako se pođe od hipoteze da su svi osnovni pojmovi i međupojmovi dovoljno određeni, da poštovanje načela zakonitosti i jasna zakonska kriminalna politika sadrže niz usaglašenih normi i njihovog nedvosmisleno pravilnog primenjivanja, u analizi se proverava osnovanost ovih postavki. Pitanja nisu nova, i svode se na sledeće: odnos načela zakonitosti i implementacija ideje zaštite ljudskih prava u krivičnopravni sistem, politika krivičnog zakonodavstva koja se može prepoznati iz teksta zakona i preciziranje kažnjive zone kroz posmatranje odnosa krivičnog i prekršajnog zakonodavstva. Zaključuje se da bi doktrina, razrađujući sve segmente postavljenog pitanja trebalo da utiče na reinterpretaciju uloge pravnih i vanpravnih uticaja na načelo zakonitosti, koje se mora zaštititi.

Gljučne reči: kriminologija, neoliberalizam, povreda (harm), načelo zakonitosti, kriminalne zone.

* redovni profesor, ivanassss@hotmail.com

** U drugom delu teksta (Podnaslov: **Nužnost unutrašnje usklađenosti krivičnog zakona**) koristila sam ranije objavljene tekste na temu načela zakonitosti u savremenom kontekstu, i to:

I. Simović Hiber /2012/: Načelo zakonitosti i legitimitet krivičnog zakonodavstva – in: *Aktuelna pitanja krivičnog zakonodavstva* (Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu), Beograd, pp. 367–379, ISBN 978-86-83437-98-6, COBISS SR-ID 192714764.

I. Simović Hiber /2014/: Ogled o legitimnosti krivičnog zakonodavstva u uslovima relativizovanog načela zakonitosti, *Revija za kriminologiju i krivično pravo*, Vol. 52, No. 3; pp. 21–41, UDK 343, ISSN 1820-2969, ISSN 0022-6076 COBISS.SR-ID 116488460.

I. Simović Hiber /2015/: Nove zakonodavne tendencije i tehnike (i vladavina prava) – in: *Krivično zakonodavstvo-de lege lata et de lege ferenda* (S. Bejatović, M. Simović i Lj. Mitrović, eds.), Banja Luka, pp. 273–284, ISBN 978-99938-22-51-6, COBISS.RS-ID 4957976, CIP 343.2/7(082).

I. Simović Hiber /2015/: Usklađenost krivičnog zakona: hipoteza i dileme (Compatibility of the criminal law: hypothesis and dilemmas) – in: *Pravna država i stručnost procesnih subjekata kao instrument suprotstavljanja kriminalitetu* (S. Bejatović, ed.), Kragujevac, pp. 112–127, ISBN: 978-86-7623-061-7.

Ivana Simović Hiber

Faculty of Security Studies, University in Belgrade

NEW CONTEXT OF STUDING AND NORMATIVE FRAME OF CRIMINALITY

SUMMARY

Contemporary world has changed. Neoliberalism and globalisation have certain consequences in the field of criminal law. Concept of harm, instead of criminal act, penal populism and using a criminal law as instrument of regulation for various social problems are examples. Where law should be defined by harm, at the moment harm is defined by law, with all the concessions to political power that this idealist inversion of reality demands. In the second part of this text, the author attempts to point out problems that emerge in the presumed coherence of the criminal law. If we start with hypothesis that all basic terms and subterms are unambiguous or at least sufficiently defined, that the following of the principle of legality and comprehensible legal criminal policy includes a series of compatible terms and have unambiguously correct implementation, the analysis is aimed at examining the foundation of these presumptions. The questions are not new and they boil down to the following: a relation between the principle of legality and implementation of the idea of protection of human rights within the criminal justice system, and a policy of criminal legislation which can be recognised in the text of the law and more detailed specifying of punishability by observing relation between criminal and misdemeanour legislation. Having analysed all the segments of the raised question, it is concluded that the doctrine should affect the reinterpretation of the role of legal and extralegal influence on the principle of internal „regulation“ of the criminal law and principle of legality itself.

Key words: criminology, neoliberalism, harm, principle of legality, specifying punishability

Milan Škulić*

Ustavni sud Republike Srbije i
Pravni fakultet, Univerzitet u Beogradu

KRIVIČNO DELO SILOVANJA U KRIVIČNOM PRAVU SRBIJE – AKTUELNE IZMENE, NEKA SPORNA PITANJA I MOGUĆE BUDUĆE MODIFIKACIJE

Apstrakt: U radu se objašnjavaju bitne karakteristike silovanja kao osnovnog krivičnog dela protiv polne slobode. Autor se osvrće na istorijski razvoj inkriminacije silovanja, kako uopšte, tako i u srpskom krivičnom zakonodavstvu, odnosno nekadašnjem jugoslovenskom krivičnom pravu. Rad sadrži odgovarajuća opšta razmatranja o krivičnom delu silovanja, te klasičnu normativno-dogmatsku analizu svih bitnih obeležja krivičnog dela silovanja. U radu se analizira i novi oblik silovanja, koji je svojevremeno bio propisan u Nacrtu Zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika, od kojeg je u međuvremenu, zakonodavac odustao a koji bi postojao kada se obljuba ili sa obljubom izjednačen čin, realizuje bez prinude, ali protivno striktno izraženoj volji pasivnog subjekta, što u praksi može biti skopčano sa ozbiljnim dokaznim problemima. U radu se iznose i određeni primeri koji ukazuju da je naša praksa i inače, u nekim situacijama prihvatala odgovarajuće relativno „fleksibilno“ tumačenje postojanja prinude, što autor označava kao primer tzv. latentne prinude na obljubu ili sa obljubom izjednačeni čin.

Ključne reči: silovanje, nedobrovoljan seksualni odnos, prinuda, obljuba, sa obljubom izjednačeni čin, Krivični zakonik.

---

* Sudija Ustavnog suda i redovni profesor, skulic@ius.bg.ac.rs

Milan Škulić

Constitutional Court of Serbia and
Faculty of Law, University of Belgrade

CRIMINAL OFFENSE OF RAPE
IN THE CRIMINAL CODE OF SERBIA – CURRENT
AMANDMENTS, SOME DISSCUTABLE QUESTIONS
AND POSSIBLE FUTURE MODIFICATIONS

SUMMARY

In the paper are explained the essential characteristics of rape as the basic criminal offense against sexual freedom. The author explains summarly the historical development of the incrimination of rape, both in general point of view and in Serbian criminal law and in the former Yugoslav criminal law legislation too. The paper contains appropriate general considerations on the criminal law essence of the rape, and the classic normative-dogmatic analysis of all the important elements of the criminal offense of rape.

In the paper is also analyzed a relatively new form of rape too, which was previously prescribed in the Draft Code on Amendments to the Criminal Code from 2016, from which, in the meantime, the legislator renounced, which would exist when a sexual intercourse or an equal act as sexual intercourse, was realized without coercion, but contrary to the strictly expressed will of the passive subject, which in practice can be confused with serious evidence problems. In this paper, some examples show that our practice and otherwise, in some situations, accepted the appropriate relatively “flexible” interpretation of the existence of coercion, which the author refers to as the so-called latent compulsions on sexual intercourse or an equal act as sexual intercourse.

Author conclude that, although the possible new incrimination of rape, i.e. the new form of the rape without coercion but in any case against the will of the victim (without consent), has its obvious *ratio legis*, it will be in the practice connected with some serious difficulties, especially ih the evidencial sphere during the concrete criminal procedure.

Keywords: Rape, Involuntary Sexual Intercourse, Coercion, an Equal act as Sexual Intercourse, Serbian Criminal Code.

Dragana Kolaric*

Ustavni sud Republike Srbije i
Kriminalističko-policijska akademija u Beogradu

REFORMSKI PROCESI I KRIVIČNO MATERIJALNO ZAKONODAVSTVO SRBIJE**

Apstrakt: Autor se u radu bavi razlozima koji dovode do reformskih procesa u oblasti krivičnog materijalnog prava Republike Srbije. Prilikom izmene krivičnog materijalnog zakonodavstva, bilo da je ona završena, u toku ili tek treba da usledi, treba uvažavati uobičajene standarde u pogledu načela zakonitosti, posebno kada je u pitanju način na koji se krivičnopravne odredbe uobličavaju. No, imajući u vidu da je veliki broj odredbi unet u KZ kao rezultat usaglašavanja sa pravnim tekovinama EU i relevantnim dokumentima SE uočavaju se sporadični slučajevi kršenja istog. Ozbiljna kriminalnopolitička diskusija u pogledu opravdanosti pomenutih reformi skoro da je suvišna jer se to usaglašavanje postavlja kao imperativ. Takođe, moramo biti svesni da i praksa Evropskog suda za ljudska prava oblikuje nacionalno zakonodavstvo i utiče na sudsku praksu. Autor primećuje da postoje i određena ponašanja čiji neposredni osnov propisivanja nisu međunarodne obaveze ili unutrašnje zakonodavstvo već su vezana za našu sredinu, loše iskustvo u Srbiji.

Ključne reči: Krivični zakonik, izmene i dopune, princip zakonitosti, ESLJP, EU, Savet Evrope, harmonizacija

---

* redovni profesor Kriminalističko-policijske akademije i sudija Ustavnog suda Republike Srbije, dragana.kolaric@kpa.edu.rs

** Rad je rezultat realizovanja naučnoistraživačkog projekta „Razvoj institucionalnih kapaciteta, standarda i procedura za suprotstavljanje organizovanom kriminalu i terorizmu u uslovima međunarodnih integracija“ (br. 179045) i „Kriminalitet u Srbiji i instrumenti državne reakcije“ čiji je nosilac Kriminalističko-policijska akademija.

Dragana Kolarić

Constitutional Court of the Republic of Serbia and
Academy of Criminalistic and Police Studies in Belgrade

REFORM PROCESSES AND SUBSTANTIVE CRIMINAL LEGISLATION OF SERBIA

SUMMARY

In this paper the author deals with the reasons which lead to reform processes in the field of substantive criminal legislation of the Republic of Serbia. When amending substantive criminal legislation, whether it is completed, in progress or is yet to be made, it should take into account the usual standards regarding the rule of law, particularly when considering the manner in which criminal-law provisions are shaped. However, bearing in mind that a large number of provisions have been incorporated into the Criminal Code as a result of harmonization with the legal heritage of the EU and the relevant Council of Europe documents, sporadic cases of its violation are observed. Serious criminal-political

discussion regarding justification of the mentioned reforms is almost unnecessary since this harmonization is set as an imperative. Also, we must be aware of the fact that the practice of the European Court of Human Rights also shapes the national legislation and influences the court practice. The author observes that there are certain behaviours which were not prescribed based on the international obligations or the national legislation but they are related to our environment, bad experience in Serbia.

Key words: Criminal Code, amendments and additions, principle of legality, ECHR, EU, Council of Europe, harmonization

Tatjana Bugarski*

Pravni fakultet, Univerzitet u Novom Sadu

ZAJEDNIČKI ISTRAŽNI TIMOVI KAO INSTRUMENT PREKOGRANIČNE SARADNJE U KRIVIČNIM STVARIMA

Apstrakt: Savremeni uslovi života ljudi u eri ekspanzije informacionih tehnologija, globalnih kretanja ljudi, robe i usluga usloveli su ekspanziju raznih pojava oblika prekograničnog kriminaliteta. Borba protiv ovih oblika kriminaliteta zahteva permanentno usavršavanje postojećih instrumenata prekogranične saradnje u krivičnim stvarima, kao i stvaranje novih. Jedan od veoma efikasnih instrumenata saradnje su zajednički istražni timovi koji zbog svojih specifičnosti, kao i rezultata koje ostvaruju u praksi zaslužuju posebnu pažnju. Ovaj rad je posvećen upravo zajedničkim istražnim timovima, a pitanja koja su obrađena u vezi sa ovim instrumentom su: nastanak i razvoj ovog vida međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima, pravna regulativa, kao i Praktični priručnik (uputstvo) u vezi sa formiranjem i radom zajedničkih istražnih timova koji je Savet Evrope doneo 2017. godine. U radu je ukazano na razliku između zajedničkih istražnih timova, zajedničkih (paralelnih) istraga i zajedničkih istražnih tela. Takođe, pažnja je posvećena i ulozi Evropske pravde (Eurojust), Europol, OLAF-a i SELEC centra u formiranju i radu zajedničkih istražnih timova.

Ključne reči: međunarodna saradnja, zajednički istražni timovi, Evropska pravda, Europol, OLAF, SELEC

---

* Redovni profesor, t.bugarski@pf.uns.ac.rs

Tatjana Bugarski

Faculty of Law, University of Novi Sad

JOINT INVESTIGATION TEAMS AS AN INSTRUMENT OF CROSS-BORDER CO-OPERATION IN CRIMINAL MATTERS

SUMMARY

Modern life conditions in the era of information technology expansion, global movement of people, goods and services have caused the expansion of various forms of cross-border criminality. The fight against these forms of crime requires permanent improvement of existing instruments of cross-border cooperation in criminal matters, as well as the creation of new ones. One of the most effective cooperation instruments are joint investigation teams. The specifics and the results of this instrument in practice, deserve special attention. In this paperwork the author deals with joint investigation teams and next issues: the occurrence and development of this type of international legal assistance in criminal matters, regulations concerning joint investigation teams, the Practical guide for the formation and functioning of the joint investigation teams (2017) and the difference between joint (parallel) investigations, joint investigation teams and joint investigative bodies. Also, attention has been paid to the role of Eurojust, Europol, OLAF and the SELEC Center in the joint investigation teams.

Keywords: international cooperation, joint investigation teams, Eurojust, Europol, OLAF, SELEC

UDK 342.746(497.11)
343.85:614.47-053.2(497.11)
343.85:615.371-053.2(497.11)

Branislav Ristivojević*

Pravni fakultet, Univerzitet u Novom Sadu

KADA ZDRAVSTVENA POSTANE KRIMINALNA POLITIKA: OBAVEZNA VAKCINACIJA U ODLUCI USTAVNOG SUDA RS

Apstrakt: U članku se analizira Rešenje *Prvog velikog veća Ustavnog suda* o odbacivanju inicijative za ocenu ustavnosti Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti iz 2016. godine. Inicijative su Zakonu prebacile obaveznost vakcinisanja lica određenog uzrasta (dece do 14 godina) kao mere zaštite stanovništva od zaraznih bolesti pod pretnjom prekršajne sankcije i zabranu boravka dece u školama i vrtićima čiji roditelji ih ne podvrgnu ovoj obavezi. Ustavnost je osporavana po više osnova od kojih je najvažniji pravo na nepovredivost telesnog integriteta. U radu su analizirani oni uslovi koje zahtevaju osnovi po kojima je inicirana provera ustavnosti. Analizirajući ove uslove članak zaključuje da je **Prvo veliko veće Ustavnog suda** propustilo da utvrdi postojanje nekih od uslova neophodnih da bi se ustanovilo izuzetak od prava na informisani pristanak na medicinsku intervenciju koji bi morali da budu utvrđeni. Bez obzira da li je razlog tome što ih je namerno previdio ili slučajno, Prvo veliko veće Ustavnog suda je ne uvažavajući telesni integritet kao pravo ljudi u ovom slučaju pretvorio jednu klasičnu meru zdravstvene, imunizaciju, u meru kriminalne politike. Članak je uz zaključku previdio probleme koji se postavljaju pred Srbiju u slučaju ovakve odluke, od kojih je ukazao da će glavni biti dodatna štetna dejstva na ostvarivanje interesa javnog zdravlja u Srbiji.

Ključne reči: kriminalna politika, zdravstvena politika, prekršaji, obavezna vakcinacija, Ustavni sud

---

* redovni profesor, rbrane@pf.uns.ac.rs

Igor Vuković*

Pravni fakultet, Univerzitet u Beogradu

MATERIJALNI POJAM KRIVICE IZ UGLA KRIVIČNOG PRAVA

Apstrakt: Danas se u krivičnom pravu krivica pretežno razume kao moralni prekor koji se upućuje učiniocu krivičnog dela. Objašnjenje, na čemu ovaj prekor zapravo počiva, uglavnom se kreće u okviru klasičnog razumevanja krivice, kao mogućnosti učinioca da u datim okolnostima učini drugačiji izbor, i da se umesto vršenja zločina opredeli za poštovanje prava. Iako se pravna odgovornost teško uopšte može objasniti bez ove pretpostavke, i danas se povremeno, naročito na temelju navodnih rezultata novijih medicinskih istraživanja, dovodi u pitanje da li je vršenje krivičnih dela ipak kauzalno determinisano. Autor ukazuje na najvažnija stanovišta u novijoj nemačkoj i srpskoj doktrini i zaključuje da ne postoje dovoljni razlozi da se napusti klasično materijalno objašnjenje krivice.

Ključne reči: krivica, sloboda volje, indeterminizam, karakter učinioca.

---

* vanredni profesor, igorvu@ius.bg.ac.rs

Igor Vuković

Faculty of Law, University of Belgrade

MATERIAL CONCEPT OF BLAMEWORTHINESS FROM THE CRIMINAL LAW PERSPECTIVE

SUMMARY

In today's criminal law, blameworthiness is largely understood as a moral reproach against the perpetrator of the crime. The explanation on which this reproach rests mainly moves within a classical understanding of blameworthiness, as the possibility for the perpetrator to make a different choice in the circumstances, and, instead of committing a crime, to decide to respect the law. Although legal liability can hardly be explained at all without this presumption, today, occasionally, especially based on the alleged results of recent medical research, some authors question whether the commission of criminal offenses is causally determined. The author points out the most important views in recent German and Serbian doctrine, and concludes that there are not enough reasons to leave the classical material explanation of blameworthiness.

Key words: blameworthiness, freedom of will, indeterminism, character of the perpetrator.

Vanja Bajović*

Pravni fakultet, Univerzitet u Beogradu

ZLOUPOTREBA OPOJNIH DROGA I LEGITIMNOST KRIVIČNOPRAVNE ZAŠTITE

Apstrakt: U radu se razmatra pitanje legitimnosti i efikasnosti krivičnih dela vezanih za opojne droge, sa posebnim akcentom na delo iz člana 246a KZ-a. Za razliku od ponašanja koja su u svakom društvu, vremenu ili sistemu smatrana moralno i društveno neprihvatljivim, stavovi prema korišćenju opojnih droga su prilično ambivalentni i do njihove zabrane dolazi tek u XX veku, kada se razvija svest o njihovoj štetnosti. Međutim pedesetogodišnja praksa je pokazala da se korišćenje opojnih droga ne može iskoreniti strogom kaznenom politikom, a da je zabranom određenih supstanci za kojima postoji potražnja, njihovo tržište samo prebačeno u ruke organizovanih kriminalnih grupa. Poslednjih godina sve su jači glasovi za ublažavanjem pristupa, što ima odjeka u zakonima mnogih zemalja. Na narkomaniju počinje da se gleda kao na zdravstveni, a ne krivičnopravni problem i sve više se insistira na merama lečenja i odvikavanja, umesto na kažnjavanje korisnika. Ova problematika retko je razmatrana u našoj javnosti, ali veliki broj zatvorenika zbog krivičnih dela vezanih za opojne droge, kao i konstantno prisustvo droga na crnom tržištu uprkos strogim kaznama, ukazuje na neophodnost da joj se posveti pažnja.

Ključne reči: opojne droge, krivično pravo, legalizacija, dekriminalizacija

---

* Docent, bajovic@ius.bg.ac.rs

Vanja Bajović

Faculty of Law, University of Belgrade

NONEFFICIENCY OF CRIMINAL JUSTICE TO DEAL WITH ILLIGAL DRUGS

SUMMARY

The paper deals with the issue whether the measures of criminal justice are an adequate weapon in the „war against illegal drugs“. Unlike the behaviors that are in every society, time or system perceived morally and socially unacceptable (murder, theft, rape, etc.), attitudes toward illegal drugs are rather ambivalent. Psychoactive substances have accompanied humanity throughout its whole history. Some of them, such as alcohol or tobacco are

legally accepted, others are recognized and prescribed as medicines, and some are legally prohibited. Despite the prohibition, every year hundreds of millions people around the world use illicit drugs, and predominant approach of governments around the world is to punish and criminalize them. But such approach and prohibitions only created a criminal market which will exist as long as there is a demand for illegal drugs. Particularly problematic is criminalization of the possession of small quantities of drugs for personal use, since there is no harm to others, and person should be free to decide about its own health. The first part of paper explains the history of the prohibition of illegal drugs. In the second part are analyzed the consequences of the prohibition, and after that are presented a new more liberal tendencies. Fourth part gives a comparative drug policy and in the last part is analyzed Serbian law, where possession of small quantities of illegal drugs was criminalized in 2003, contrary to overall global tendencies toward decriminalization.

Key words: illegal drugs, criminal law, legalization, decriminalization.

Ivan Đokić*

Pravni fakultet, Univerzitet u Beogradu

KRIMINALNOPOLITIČKA OPRAVDANOST INKRIMINISANJA POLNOG UZNEMIRAVANJA U REPUBLICI SRBIJI

Apstrakt: Zakonom o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika iz novembra 2016. god. u grupi krivičnih dela protiv polne slobode predviđeno je novo krivično delo pod nazivom polno uznemiravanje. Povod za ovu inkriminaciju predstavlja odredba člana 40. tzv. Istanbulske konvencije, koja doduše ne nameće državama koje su ratifikovale konvenciju da neželjeno ponašanje seksualne prirode u svrhu ili uz ishod povrede dostojanstva lica, posebno kada se stvara zastrašujuća, neprijateljska, degradirajuća, ponižavajuća, odnosno uvredljiva atmosfera, predvide kao krivično delo, već da obezbede odgovarajuću pravnu zaštitu. Dok pojedine države polno uznemiravanje rešavaju u okvirima radnog i građanskog prava, u poslednje vreme je povećan broj država u kojima je ovo ponašanje predviđeno kao krivično delo. U radu su razmotrena pitanja koja se odnose na pravno obličje novouvedenog krivičnog dela polnog uznemiravanja, kao i kriminalnopolitička (ne)opravdanost za takvu zakonodavnu intervenciju, kojom se naše krivično zakonodavstvo sve više udaljava od osnovne ideje jedne racionalne politike suzbijanja kriminaliteta – krivično pravo kao poslednje sredstvo u borbi protiv kriminaliteta.

Ključne reči: pravo na seksualno samoopredeljenje, polni moral, seksualno uznemiravanje, neželjeno ponašanje, neprijateljsko/ponižavajuće/uvredljivo okruženje.

---

* docent, djokic@ius.bg.ac.rs. Autor izražava naročito zadovoljstvo što ovaj tekst predaje za svečani broj časopisa, u čast velikana naše nauke prof. dr Zorana Stojanovića.

Ivan Đokić

Faculty of Law, University of Belgrade

THE JUSTIFICATION OF CRIMINALIZING SEXUAL HARASSMENT IN THE REPUBLIC OF SERBIA

SUMMARY

The Law on Amendments to the Criminal Code of Republic of Serbia of November 2016, in a group of criminal offences against sexual freedom, prescribes a new criminal offence – sexual harassment. The reason for this criminal offence is the provision of Article 40 of the so called Istanbul Convention, which does not, however, impose the obligation upon States that have ratified the Convention that unwanted conduct of a sexual nature with the purpose or effect of violating the dignity of a person, in particular when creating an intimidating, hostile, degrading, humiliating or offensive environment should be prescribed as a criminal offence, but to provide an appropriate legal protection. While some countries deal with sexual harassment within the framework of labor and civil law, the number of states in which this behavior is prescribed as a criminal offence has recently been increased. The paper deals with issues related to the *actus reus* and *mens rea* of the newly introduced criminal offence of sexual harassment, as well as the criminal-political (in)adequacy of such legislative intervention, by which our criminal legislation deviates from the basic idea of the policy of suppressing crime – criminal law as the last resort in the fight against crime.

Key words: the right to sexual self-determination, sexual morality, sexual harassment, unwanted behavior, hostile/degrading/humiliating/offensive environment.

dr *Veljko Delibašić**

PRIKAZIVANJE, PRIBAVLJANJE I POSEDOVANJE PORNOGRAFSKOG MATERIJALA I ISKORIŠĆAVANJE MALOLETNOG LICA ZA PORNOGRAFIJU

Apstrakt: U uvodnom delu se ističe da je u odnosu na pornografiju postao opšteprihvaćen stav da krivičnopravnoj intervenciji nema mesta kada su u pitanju punoletna lica i da se smatra da u ovoj oblasti krivičnopravnu zaštitu treba pružiti samo deci. Sledeći deo je posvećen međunarodnim konvencijama koje se odnose na ovu oblast i daje definicija dečje pornografije. Zatim se analiziraju dva osnovna oblika, teži oblik, kao i dva posebna oblika krivičnog dela prikazivanje, pribavljanje i posedovanje pornografskog materijala i iskorišćavanje maloletnog lica za pornografiju iz člana 185. KZ, kao i mera bezbednosti obaveznog oduzimanja predmeta koja je propisana za ovo krivično delo. S obzirom na to da se u vezu sa drugim osnovnim oblikom (stav 2) iz člana 185. KZ dovodi krivično delo iskorišćavanje računarske mreže ili komunikacije drugim tehničkim sredstvima za izvršenje krivičnih dela protiv polne slobode prema maloletnom licu, u radu se ukazuje na tu vezu i to krivično delo. Na kraju rada se napominje da se zakonodavac odlučio da institut zastarelosti krivičnog gonjenja i izvršenja krivične sankcije isključi kada je reč, između ostalih, o krivičnom delu iz člana 185. i 185b KZ, što je učinjeno Zakonom o posebnim merama za sprečavanje vršenja krivičnih dela protiv polne slobode prema maloletnim licima (tzv. Marijin zakon). Takvo rešenje se kritikuje, pa se i u zaključnim razmatranjima, između ostalog, sugeriše da se takvo rešenje izmeni i da se u odnosu na ova dva dela (ali i ostala dela iz tzv. Marijinog zakona) primenjuje opšti institut zastarelosti.

Ključne reči: dečja pornografija, pornografski materijal, polne slobode, deca, maloletnici.

---

* naučni saradnik i advokat iz Beograda, veljkodelibasic@mts.rs

Veljko Delibašić
Attorney at Law, Belgrade

SHOWING, ACCESSING AND POSSESSING OF PORNOGRAPHIC MATERIAL AND USING YOUNG PEOPLE FOR PORNOGRAPHY

SUMMARY

Before all, this paper relates to the criminal act of showing, obtaining and possessing of pornography material and abusing an underage person for pornography from the Article 185 of the Criminal Code, as well as the criminal act of using computer network or communication by other technical means for committing criminal acts against sexual freedom of an underage person from the Article 185b of the Criminal Code. In the introductory part it is emphasized that the generally accepted attitude concerning pornography is that criminal-legal intervention has no place when it comes to adults, and that only children (persons under the age 14) should be given criminal-legal protection. However, since the relevant international legal documents expand the criminal-legal protection under the certain conditions to minors (persons aged between 14 and 18) as well, it was also done in the Criminal Code of Serbia in 2009. A bigger problem today than making pornography accessible to children, i.e. minors, represents the so called child pornography, i.e. using children and minors for producing pornography material. Therefore, in the following part it is pointed out to the international conventions and the definition of child pornography is given, i.e. pornography relevant to the criminal act from the Article 185 of the Criminal Code. Then, the criminal act is explained, that, in fact, it involves more forms, and also even more criminal acts, which, having the same passive subject (child – under the age 14, minor – aged between 14 and 18, or underage person – aged between 0 and 18) and related to pornography, are unified in the same article. Two basic forms are analyzed, hard form, as well as two separate forms of the criminal act from Article 185 of the Criminal Code and safety measures of obligatory deprivation of the object prescribed for this criminal act. Having in mind that the second basic form (Act 2) of the criminal act from Article 185 of the Criminal Code is related to the criminal act of abusing computer network or communication by other technical means for committing criminal acts against sexual

freedom of an underage person, this paper points out this relation. In the end of the paper it is mentioned that the legislator decided that the statute of limitations of criminal prosecution and executing criminal sanction are excluded when it comes to, among all, criminal act from Articles 185 and 185b of the Criminal Code, which is done by Law on special measures for prevention of committing criminal acts against sexual freedom of underage persons (the so called Maria's Law). Such a solution is being criticized, therefore in the conclusions, among all, it is suggested that such solution is changed and concerning these two acts (but also other acts from the so called Maria's Law) a general statute of limitations is applied.

Key words: child pornography, pornography material, sexual freedom, children, minors.